

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Oktober 2012 - 33e Jaargang, nr. 134

BESTUUR: Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	Telefoon 070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------------------

Secretaris

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52	3708 GE Zeist	Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com			

Penningmeester

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

LEDEN:

R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	0164 - 61 34 15
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	0174 - 38 21 83

Schakel redactie

Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 437	2285 AP Rijswijk	Telefoon en fax 070 - 394 14 67
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl			

Bankrekeningen:

ING Bank : 35 95 00
ABN-AMRO Bank: 54.55.46.826

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

**Het volgende nummer verschijnt in januari 2013.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 december 2012.**

OKTOBER 2012

Moest ik u in de vorige Schakel melden dat er bij de diverse evenementen in mei nogal wat aanmerkingen waren te maken, was de herdenking van de geboortedag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina in Delft op 31 augustus dit jaar een groot succes.

Burgemeester Verkerk van Delft had ons gevraagd of de herdenking van Koningin Wilhelmina in plaats van om 14.00 uur om 18.00 uur kon worden gehouden om na onze herdenking en een broodmaaltijd, een concert te organiseren voor de mensen die dit jaar Koninklijk waren onderscheiden en dat dan jaarlijks te herhalen op deze "Koninginnedag van Delft". Wij wilden daar graag aan meewerken.

Er was natuurlijk veel ruchtbaarheid aan gegeven en er was dus ook meer belangstelling in de Nieuwe Kerk. Er was een verslaggever van het Algemeen Dagblad met een fotograaf en de volgende dag stond in het Delftse bijblad van het AD een stuk met foto van onze herdenking. Bij het concert was er een ereplaats voor de Engelandvaarders en bij het drankje na afloop konden de gedecoreerden en wij nader met elkaar kennismaken. Al met al een heel geslaagde "Delftse Koninginnedag".

Op 28 november, als wij de sterfdag van Koningin Wilhelmina gedenken, zal de publiciteit minder zijn en het onthaal erna zal ontbreken maar wij hopen dat u, als u in de buurt bent, de gelegenheid hebt om om 11.00 uur bij het monument, tegenover het Paleis van Koningin Beatrix, op het Noordeinde te zijn.

Burgemeester Verkerk heeft het plan om ook onze herdenking van de sterfdag van Prins Bernhard, in de Nieuwe Kerk in Delft op 1 december, meer publiciteit te geven. Wellicht aanleiding voor u om die herdenking bij te wonen.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

De vierde Zeister veteranenbijeenkomst, die de gemeente in samenwerking met het 4 en 5 mei Comité organiseerde, werd gehouden op zaterdag 23 juni 2012 in het Militaire Luchtvaartmuseum te Soesterberg.

Om een uur of tien opende de burgemeester de bijeenkomst. Ruim honderd veteranen van allerlei missies waren aanwezig. De oudste aanwezige veteraan had gediend in de mobilisatie in 1939 - 1940. De opkomst van mannen die in Nederlands-Indië gediend hadden was groot. Maar ook jonge veteranen die op vredesmissies waren uitgezonden zoals Libanon en elders waren gekomen. Alle wapens waren vertegenwoordigd landmacht, marine en luchtmacht, in vele verschillende onderdelen, mannen en vrouwen!

De burgemeester zei in zijn welkomstwoord dat, wie op een missie is geweest daaraan vaak diep grijpende herinneringen overhoudt. Die herinneringen blijven, de ervaringen blijven, je bent veteraan. Soms wil je of moet je vanuit je zelf de verhalen vertellen, en dan is het goed om oud-collega's te ontmoeten. De gemeente vindt het juist daarom belangrijk de ruimte te bieden voor deze ontmoetingen.

Het geboden programma was erg gezellig. Na een kopje koffie volgde een rondleiding door het museum. Er was veel tijd en ruimte beschikbaar voor een informeel samenzijn. Na de goed verzorgde lunch gingen men weer heen.

Jan Staal

HERDENKING 31 AUGUSTUS IN DE NIEUWE KERK DELFT

De burgemeester van Delft, de heer B. Verkerk, verraste ons dit jaar met een compleet programma voor de jaarlijkse herdenking van Koningin Wilhelmina op haar geboortedag 31 augustus. Het

programma bestond uit ontvangst op het stadhuis in de Burgemeesterkamer, kranslegging met de burgemeester bij de Engelandvaardersplaquette in de Nieuwe Kerk, een uitgebreide broodmaaltijd op het stadhuis en een concert in de Waalse Kerk voor gedecoreerden en Engelandvaarders. Een busje was aanwezig voor minder validen.

In zijn toespraak in de Nieuwe Kerk bij de kranslegging sprak de voorzitter over de aanwezigheid en rol van Koningin Wilhelmina tijdens haar noodgedwongen verblijf in Engeland in de tweede wereldoorlog. Engelandvaarders ontvingen na aankomst in Londen een uitnodiging want de Koningin was altijd bijzonder geïnteresseerd in de toestand in Nederland en wilde daarover op de hoogte blijven. Zij noemde de Engelandvaarders de schakel tussen haar en de thuisblijvers. Zij was bovendien overtuigd van een overwinning en dat gaf met haar toespraken op radio Oranje moed om door te gaan. Terecht werd zij de Moeder des Engelandvaarders genoemd.

CHB

Onze laatste reünie in de Julianakazerne te Den Haag, een beetje nostalgisch gevoel gaf dat wel, de kazerne wordt binnenkort gesloten. En weer minder deelnemers, 7 Engelandvaarders met vrienden en familieleden. Mevrouw Wiersma-Bernaert stond al klaar om ons namens de Inspecteur-generaal der Krijgsmacht Luitenant-generaal Oostendorp te verwelkomen. Onze voorzitter Rudi Hemmes nam al gauw het woord, na de koffie met cake. Hij begon natuurlijk met het noemen van die Engelandvaarders, die ons dit jaar ontvallen zijn. Staande en geroerd hoorden wij de namen van 11 Engelandvaarders. "Zo blijven er weinigen over", memoreerde hij, "we blijven bij elkaar komen tot er één overblijft". Ook de bestuursleden worden steeds minder in aantal. Ook andere oorlogsverenigingen, aangesloten bij het Samenwerkend Verzet kampen met steeds minder leden. Er zijn al 5 verenigingen opgeheven. Vervolgens verwelkomde hij kolonel Mietta Groeneveld, de Mess-presidente.

Ook de dames Van der Harst, Knulst, Peteri en Weisglas werden hartelijk verwelkomd, trouwe bezoeksters van de reünie, weduwen van Engelandvaarders. Agnes Dessing, vast medewerkster van de Schakel en Joost van Rossem werden genoemd, zij zijn ook altijd op de reünie, Agnes schrijft menig interessant artikel in de Schakel, speciaal over vrouwelijke Engelandvaarders, en Joost maakt zich uitermate verdienstelijk met de website van de Stichting Engelandvaarders. Ook Sarah Beauchamp, de kleindochter van Jacob de Mos, werd nog speciaal door Rudi genoemd en bedankt voor het vele organisatorische werk dat zij voor de Engelandvaarders verricht. Hoewel een koude regenachtige dag, kon de traditionele foto van het gezelschap in de stralende zon in de mooie tuin van de kazerne genomen worden. De Messpresidente kolonel Groeneveld had voor de komst van de uitstekende fotograaf gezorgd. Alle aanwezigen kregen bij vertrek een mooie foto mee naar huis! Na de fotosessie was het weer tijd voor de heerlijke traditionele rijsttafel, 3 grote ronde tafels waren ditmaal genoeg om het hele gezelschap te plaatsen. Het kan verkeren! Herinneringen werden opgehaald en toen namen we afscheid van elkaar en van de kazerne met weemoed in het hart.

M.W.-K

REISERVARINGEN ENGELANDVAARDER BASTIAAN VAN DER REST

In de serie 'Reiservaringen van Engelandvaarders' volgt hieronder het reisverhaal van Bastiaan van der Rest, zoals dat in maart 1943 in Londen werd opgetekend.

Hij heeft zich na de oorlog niet bij ons Genootschap aangesloten. Wij hebben slechts beperkte informatie over zijn oorlogsverleden, dus mocht een attente lezer Bastiaan van der Rest hebben gekend en ons meer kunnen vertellen, dan horen wij het graag.

REST, Bastiaan van der

Deze jongen, die 17 jaar oud was toen hij Nederland verliet en kantoorbediende van beroep was, zag in Nederland kans door geheel eigen initiatief papieren te verkrijgen om te monstereen als matroos op een Rijnschip, met de bedoeling om via Zwitserland naar Engeland te komen.

Op 6 september 1941 verliet hij Nederland en via verschillende Rijnschepen zag hij kans tot in Straatsburg te komen. Aldaar op 19 mei 1942, verborg hij zich onder industriekolen in een open wagen, bestemd voor Italië, in de hoop dat de reis via Zwitserland zou gaan. De reis ging echter via Frankrijk en door zeer flink en doortastend optreden kon hij door de grenscontrole komen, hoewel hij al ontdekt was.

Hij heeft vele ontberingen geleden gedurende zijn reis tot de demarcatielijn, die hij met hulp van Fransen is overgekomen, door te gaan zitten onder de locomotief, met zijn rug tegen de vuurplaat en zijn voeten en handen tegen de vuren.

Op 24 mei 1942 was hij in Lyon en werd daar gearresteerd. Via een gevangenis en een concentratiekamp, kwam hij op 10 juli 1942 vrij, ook weer door eigen optreden. In Frankrijk heeft hij daarna zeer hard gewerkt in een Nederlands tehuis. Op 20 september 1942 vetrok hij per SS Cabo de Buena Esperanza naar Curaçao. Via Amerika en Canada arriveerde hij op 17 maart 1943 in Engeland. Hij heeft gedurende zijn tocht, die hij geheel alleen heeft voorbereid en uitgevoerd, getoond

vele goede kwaliteiten te bezitten, zoals moed, initiatief en doorzettingsvermogen.

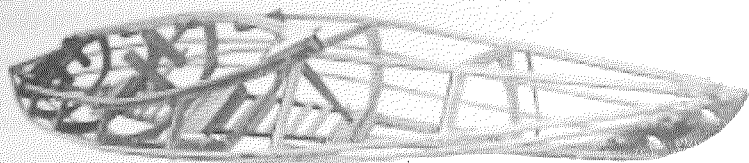
In de archieven van het Ministerie van Defensie staat genoteerd dat Bastiaan van der Rest in Engeland is toegetreden tot de Prinses Irene Brigade en in juli 1943 het Kruis van Verdienste kreeg uitgereikt. Op 24 augustus 1944 is hij met de brigade overgestoken naar Frankrijk. Hij is vermoedelijk twee keer gewond geraakt door gevechtshandelingen. Op 4 september 1944 was hij kort in het 2nd Canadian Convalescent Dept; van 23 april tot 30 mei 1945 was hij opgenomen in het 79 British General Hospital. Over zijn lotgevallen na de oorlog is niets bekend.

Bram Grisnigt en Agnes Delsing

KANOVAARDERS

In onze serie over Engelandvaarders die geprobeerd hebben per (vouw)kano Engeland te bereiken zijn we toe aan de (voorzover bekend) vijfde poging, ditmaal een die zou slagen.

Hoofrolspelers in dit verhaal zijn Robert Simon (Robbie) Cohen, student scheikundige technologie aan de TH Delft en Conrad Theodoor (Koen) de Iongh, student civiele techniek eveneens aan de TH Delft. Van deze twee was de Iongh een zeer ervaren roeier. In 1938 had hij als "slag" het hoofnummer van de Varsity voor de Delftse Studenten roeivereniging Laga gewonnen. Cohen wilde weg vanwege de anti-joodse maatregelen van de bezetter en Koen de Iongh wilde graag met hem mee, omdat hij werd gezocht wegens zijn verzetswerk voor de ID (Inlichtingendienst), de Delftse spionagegroep van Han van Hattem. Met behulp van vrienden, Jan Jacob van Rietschoten en Pim de Bruyn Kops, die later overigens ook Engelandvaarder zouden worden, werd de tocht zorgvuldig voorbereid. De vouwkano werd verstopt in een padvindeskeet achter de boulevard in Katwijk.

Cohen en de Iongh vertrokken op 20 juni 1941 's nachts om 2 uur en kwamen 50 uur later in Engeland aan. Aan beide Engelandvaarders werd gevraagd of zij als geheim agent naar Nederland wilden terugkeren. Heel absurd natuurlijk dat men dit ook aan Robbie Cohen vroeg, die als jood in Nederland immers groot gevaar liep om gedeporteerd te worden. Overigens zijn beide mannen uiteindelijk bij de RAF terechtgekomen. Ze kregen hun opleiding in Canada en werden in oktober 1942 operationeel.

Flying officer Cohen nam als enige Nederlander deel aan de aanval op het centraal bevolkingsregister (Villa Kleykamp) in Den Haag op 11 april 1944, al was hij niet degene die het gebouw raakte, omdat zijn bom bleef "hangen". Voor deze operatie kreeg hij het Distinguished Flying Cross. Op 10 augustus 1944 sneuvelde hij - 22 jaar oud - bij een operatie boven Frankrijk. Ook Koen de Iongh heeft de oorlog niet overleefd. Hij sneuvelde op 10 juni 1943 tijdens een aanval in de buurt van Gent. Met zijn Spitfire stortte hij bij Domburg in de Noordzee.

Agnes Dessing

Bron:

J. Bruin en J. van der Werff, Vrijheid achter de horizon: Engelandvaart over de Noordzee 1940-1945. Houten, 1998, p. 49-50

ZEEHOSTUNNELTJE IN KATWIJK AAN ZEE

In de vorige Schakel (juli 2012) stond een stukje over kanovaarders Van Doorn en Makowski, die in april 1941 ontsnapten via het tunneltje van het Rotterdamse Zeehospitium in Katwijk aan Zee.

Vlak nadat ik dit artikel had ingeleverd, kwam ik heel toevallig in contact met George Makowski, zoon van één van de kanovaarders, Tolo Makowski. Hij vertelde mij o.a. dat in 2011 de Stichting Monument Engelandvaarders Zeehostunneltje Katwijk is opgericht. Deze stichting stelt zich ten doel herinneringen en verhalen van de Engelandvaarders die vanuit Katwijk vertrokken zijn, te bewaren en over te dragen.

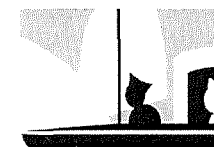
Het tunneltje van het Zeehospitium, in de jaren 30 van de vorige eeuw aangelegd om tuberculosepatiëntjes veilig onder de Boulevard door naar het strand te krijgen, heeft bij deze ontsnappingen een belangrijke rol gespeeld. Voor zover bekend hebben in totaal 33 mensen het tunneltje gebruikt om ongezien met hun vaartuig (vouwkano, sloep, bootje) het strand te bereiken en vervolgens koers te zetten naar Engeland.

Zoals de naam van de stichting aangeeft, streeft men naar het oprichten van een monument. Dit zou moeten komen op de Boulevard, dicht bij het tunneltje dat vele jaren geleden werd afgesloten en inmiddels onder een grote berg zand verstopt zit.

Ook wil de stichting een museum oprichten, dat zowel de geschiedenis van het Zeehospitium (1908-1960) als die van de Engelandvaarders zou moeten belichten. De kennisoverdracht krijgt gestalte door het houden van presentaties over Engelandvaarders en het Zeehostunneltje op Katwijkse basisscholen.

Tenslotte heeft de stichting vergaande plannen om een theaterproductie te ontwikkelen, die op locatie (het strand) uitgevoerd gaat worden.

Wie meer informatie wil of wellicht donateur wil worden van de Stichting Monument Engelandvaarders Zeehostunneltje Katwijk kan con-

Stichting
Monument
Engelandvaarders
Zeehostunneltje
Katwijk

tact opnemen met de heer H. Vingerling, secretaris (e-mail adres: h.vingerling@planet.nl) of met de heer G. Makowski (e-mail adres: g.makowski@tiscali.nl).

Agnes Dessing

IN MEMORIAM

Lambertus Hubertus 'Bart' Bredero

14 oktober 1923 - 9 juli 2012

Bart Bredero groeide op in een katholiek milieu te Utrecht, waar zijn vader directeur was van een bouwbedrijf. Hij volgde daar de lagere school en behaalde in juni 1942 zijn eindexamen HBS-a. Thuis studeerde hij vervolgens economie waar hij les kreeg van een leraar aan de HBS te Hilversum. Vanwege de Arbeidseinsatz kon hij zich niet zo gemakkelijk meer buiten de deur vertonen. Dat deed hem besluiten om naar Engeland te vertrekken en vandaar uit - in vrijheid - de bezetter te bestrijden.

Van een tweetal vrienden kreeg hij enkele adressen, onder andere in België. Zonder dat zijn ouders het wisten vertrok hij op 28 december 1942 met een aantal Hollandse guldens en Belgische franken op zak per trein naar Roosendaal, liep naar Nispen en vandaar via een binnenpad de grens over naar Esschen. In Antwerpen bezocht hij een bevriende familie die hem nog wat geld toestopte en vervolgens reisde hij diezelfde dag nog door naar Mons waar hij bij een andere bevriende familie overnachtte. Van deze familie Payens kreeg hij een uitgebreide uitleg hoe hij op zijn volgende adres in de buurt van Parijs kon komen. Zonder last van controles reisde hij per trein naar Parijs, wisselde daar bij een wisselkantoor voor arbeiders zijn geld en bereikte hij zijn opgegeven volgende adres van een Nederlandse oud-leraar die zijn domicilie in Frankrijk had gekozen. Deze legde hem uit hoe hij de

Demarcatieline kon passeren. Nog diezelfde avond nam hij de trein naar Moulins dat aan de demarcatieline lag. De controle daar ontweek hij door onder de trein te kruipen en pas bij vertrek van de trein er weer in te springen. Hij reisde zo door naar Toulouse waar hij op 1 januari 1943, op nieuwjaarsdag, aankwam; na een overstap arriveerde hij in de loop van de avond in Pau. Hij overnachtte daar op een bank in de pastorie van een kerk.

Zijn Nederlandse contact te Morlaas bij Pau bleek de volgende ochtend niet aanwezig en Bredero werd weer naar een kennis van deze Nederlander in Pau gestuurd. Daar kreeg hij nog enkele goede tips om naar Spanje te reizen, niet lopend over de Pyreneeën maar per trein door de tunnel gezien de voorspoedige tocht tot dan toe. Het was aan te raden om -gezien de uiterst strenge controles- niet per passagiers-trein te reizen maar met een goederentrein. Hij wist zich op de avond van 2 februari 1943 onder de trein tussen de assen te manoeuvreren en inderdaad zo de zwaar bewaakte Frans-Spaanse grens te passeren en aan te komen op het emplacement te Canfranc. Hij hield zich daar op dat emplacement verborgen en sprong vervolgens in een juist vertrekkende trein naar Zaragoza waar hij prompt in een coupé belandde met leden van de Guardia Civil. Aan de voorspoed moest wel een keer een einde komen... Hij werd gearresteerd en overgebracht naar de gevangenis te Jaca, waar al enkele andere Nederlanders waaronder Robert Rosen Jacobson vast zaten. Eind april 1943 werd hij overgebracht naar de gevangenis te Zaragoza en vanwege zijn nog jeugdige leeftijd kreeg hij begin juli 1943 'résidence forcée' in Alhema de Aragon. Hoewel het verblijf daar niet onaangenaam was - eigenlijk wel luxe in vergelijking met de smerige Spaanse gevangenissen -, kreeg hij van dat wachten genoeg en vertrok hij half september illegaal naar Madrid waar hij zich bij de consul-generaal De Bruyn Tengbergen meldde. Omdat Bredero geen papieren had, meende De Bruyn Tengbergen dat hij niets voor hem kon doen en raadde hij hem met klem aan om weer terug te keren naar Alhema. Bredero werd keurig naar de trein begeleid, kreeg het treinkaartje van het Koninkrijk der Nederlanden vergoed en sprong zodra de consulaire begeleiding was vertrokken weer uit de trein en vertrok later met een goederentrein naar Cadiz.

Tekening bij artikel in Collier's Magazine (USA).

Daar bleek het onmogelijk om op een schip te komen; de bewaking was te streng. Al liftend, lopend en een nacht logerend in een bordeel bereikte hij Alceiras en bezocht de Britse consul in die plaats. Daar begon een unieke poging tot ontsnapping. Gibraltar was volledig afgesloten; onmogelijk om daar via de weg zo maar binnen te lopen. Hij gaf de consul al zijn persoonlijke bezittingen, liep verder naar La Linea aan de baai van Gibraltar en nam aan het strand de situatie op. Toen het donker geworden was ontdeed hij zich van zijn kleren, dook het water in en zwom in zo'n 20 minuten naar een aan de andere kant van de baai bij Gibraltar voor anker liggend Brits vrachtschip. Op zijn geroep vanuit de duistere zee werd eerst een reddingsboei naar hem gegooid en vervolgens kon hij via een touwladdertje naar het dek klimmen. Via de gewaarschuwde havenpolitie belandde hij in Gibraltar en ontmoette hij vervolgens een aantal andere jonge Nederlanders waaronder B.M. Jessurun Lobo. Met dat 'convooi' reisde hij met het troepen transportschip Eastern Prince door naar Glasgow waar hij op 16 oktober 1943 aankwam.

Martha Gellhorn, de beroemde Amerikaanse journaliste, publiceerde in maart 1944 in het veelgelezen Amerikaanse blad Collier's een artikel over de Nederlandse Engelandvaarders en hun club Oranjestad. Klaarblijkelijk hoorde zij ook over de zwempartij van Bredero, want deze kwam in haar verhaal prominent voor; om veiligheidsredenen had zij Bredero in het artikel getransformeerd tot vrouw. Dat inspireerde de illustrator van Collier's weer tot een prachtige tekening bij het artikel waarop een zwemmende heldhaftige en ook vermoeide vrouw van uit zee aan boord van een reddingsbootje werd gehesen. Bredero nam pas in 2003 kennis van dit artikel en zijn 'geslachtsverandering' en amuseerde zich daar enorm mee.

Bart Bredero nam dienst bij de Koninklijke Marine en werd opgeleid voor wat de Engelsen noemden 'headache operator', iemand die Duitse zenders uitluisterde. Omdat de Engelse marine een tekort hadden aan deze mensen, werd Bredero door de Nederlandse Marine aan de Engelse collega's uitgeleend. Tijdens de oorlog voer hij op convoischepen van de Engelse Navy op de Noordzee en smaakte het genoeg om na de Duitse capitulatie met zijn Britse vlootgenooten als eerste geallieerde marine-eenheid Wilhelmshafen binnen te varen waar de Duitse bemanningen van de Kriegsmarine in de houding stonden en de overwinnaars salueerden.

Van zijn Engelse kapitein kreeg Bredero verlof om een paar weken naar Nederland te reizen. In een door de Engelsen in beslag genomen DKW reisde hij vol goederen, eten, en andere levensbehoeften naar Utrecht. De collega's van zijn schip hadden met zijn allen geholpen dat het autootje tot het dak toe volgestouwd was.

Om vier uur in de ochtend arriveerde hij voor zijn ouderlijk huis in Utrecht. Het weerzien was emotioneel. De oorlog was over.

Bart Bredero was drager van het Kruis van Verdienste.

Sierk Plantinga

Christiaan 'Tip' Gutteling

8 april 1920 - 16 juni 2012

Christiaan 'Tip' Gutteling werd geboren in Buitenzorg waar zijn vader ambtenaar was bij het Nederlands-Indische bestuur. Rond zijn 11e jaar verhuisde het gezin naar Den Haag waar Gutteling de lagere school en de MULO afmaakte. Naar eigen zeggen was hij voor zijn ouders een 'wild boy' die er van droomde om piloot of kapitein op een zeeschip te worden. Een advertentie wees hem op de mogelijkheid om in Den Helder aan de Hogere Zeevaartschool te gaan studeren en stuurmansleerling te worden. Hij behaalde zijn diploma Aspirant Stuurman (vierde officier koopvaardij) op 31 juli 1940. Met name de praktische kant van deze opleiding met onder meer als vakken geometrie, trigonometrie en werken met de sextant, had zijn voorkeur. Onderwerpen als internationale wetgeving met betrekking tot de zee trokken hem minder. Tot grote vreugde van zijn ouders behaalde hij tijdens zijn opleidingsjaren desalniettemin goede cijfers.

Na zijn examens werkte hij vier maanden bij een boer in de Wieringermeer. Vervolgens vertrok hij naar zijn ouders in de Beeklaan te Den Haag. Nog enkele baantjes volgden, waaronder bij de Haagse gemeentesecretarie en bij het Rijksbureau voor Metaalverwerkende Industrie. Op verzoek van een oude schoolmakker ging hij Persoonsbewijzen namaken om zo Joodse families te helpen. Hiervoor huurde hij via een vriendin in Scheveningen een kleine etage zodat bij een eventuele inval van de Duitsers zijn ouders en zijn zus en broer minder risico zouden lopen. Hij belandde zo in een beginnende verzetsgroep. Op deze manier leerde hij ook Anton Schrader kennen; toen bleek dat zijn zus Willy af en toe illegaal werk voor Schrader verrichtte. In Londen verklaarde Gutteling dat hij geen lid was geweest van de Nederlandse Unie; echter "aan de knokpartijen tussen de Unie en de N.S.B. heb ik wel meegedaan, je kon zoo'n vechtpartij niet voorbij lopen zonder mee te doen". In juli 1942 werd hij in het

kader van de Arbeitseinsatz als manusje-van-alles inclusief kok te werk gesteld op een sleepboot in de Rotterdamse haven die naar Hamburg zou varen. Gutteling had nog precies genoeg tijd om van zijn moeder enige simpele maaltijden te leren bereiden.

Na zijn trip naar Hamburg en weer terug naar Rotterdam had hij verlof verdiend. Gutteling besloot om niet meer terug te keren. Hij bracht over zijn ervaringen in Duitsland -Hamburg, het Kielerkanaal, de sluisen- rapport uit aan Anton Schrader in de Haagse Obrechtstraat die hem een baantje beloofde, legaal of illegaal en zo kwam hij in de december 1943 te werken bij de Rijksfabriekskeuken in Delft.

Eerder in De Schakel is al beschreven hoe Anton Schrader te werk ging. Anton Schrader had een kleine zeven meter lang motorbootje gekocht, de Djemma, en met hulp van de onvolprezen Kees Koole en zijn aardappelschip de 'Nooit Volmaakt' werd op 3 februari 1943 een poging gewaagd door Schrader, Gutteling de broers W. en R. Weyhenke, J.A. Stroeve en C. de Bakker om het Haringvliet uit te varen. De poging mislukte, de motor sloeg bijna meteen af en ze konden niets anders doen dan terug roeien naar de 'Nooit Volmaakt'.

Na een paar andere groepen geholpen te hebben werd op 5 mei 1943 een nieuwe poging gewaagd, met een andere boot en een gedeeltelijk andere bemanning. Op het laatst besloot Schrader zijn plaats af te staan aan een ander. Schipper op dit bootje werd de Dordrechtse advocaat en latere politicus Jaap Burger. Burger was een ervaren zeiler. Met Gutteling, de broers Weyhenke, Stroeve en De Bakker voeren ook onder andere de uit de Scheveningse gevangenis ontsnapte K.A. de Munter en de RAF radio-telegrafist Cyril Mora mee. De groep van in totaal elf personen wist enkele Duitse patrouilleschepen in de monding van het Haringvliet en later voor de Nederlandse kust te ontwijken. Zij werden na een verder voorspoedige overtocht de volgende dag 's-middags om ongeveer 13.30 uur door een Engels patrouillevaartuig opgepikt en naar Harwich gebracht waar zij rond half vijf die middag arriveerden. Via Radio Nederland klonk later de zin: "De Adelaar heeft elf veertjes verloren".

In Engeland, na te zijn goedgekeurd in de RVPS en bij de Politie-Buitendienst, volgde Gutteling de opleiding tot waarnemer bij de Marine Luchtvaartdienst. Op 1 juni 1944 werd hij benoemd tot Luitenant ter Zee-Waarnemer der derde klasse; een bevordering tot LtZ Waarnemer der Tweede klasse kreeg hij op 1 augustus 1946. Als waarnemer deed hij dienst vanaf hulpvliegdekschepen aan boord van Fairey Swordfish tweedekkers, voornamelijk bij de begeleiding van konvooien op de Atlantische Oceaan.

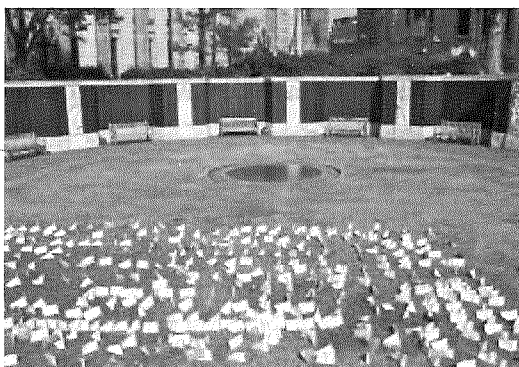
Koningin Wilhelmina overhandigde hem persoonlijk op 29 juli 1943 het Bronzen Kruis tijdens een ontvangst in haar huis te Maidenhead.

Sierk Plantinga

TOWER HILL MEMORIAL LONDEN

Het Tower Hill Memorial werd opgericht ter nagedachtenis aan de Britse mannen en vrouwen van de Koopvaardij en Vissersvloot die tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen en geen bekend graf hebben, no grave but the sea.

Het Tower Hill Memorial bestaat uit twee delen. Het First World War Memorial is een open galerij waarin 12 bronzen gedenkplaten zijn aangebracht waarop 12000 namen van omgekomen Britse zeelieden staan vermeld. Dit monument werd op 12 december 1928 onthuld door Koningin Mary. Het Second World War

Tower Hill Monument

Memorial is een in een halve cirkel gebouwde tuinmuur met gedenkplaten waarop de namen van 24000 Britse zeelieden staan gebeiteld.

In het midden van de tuin is een bronzen vijver waarop een compas is gegraveerd dat naar het noorden wijst. Dit gedeelte werd op 5 november 1955 ingewijd door Koningin Elizabeth II. Tussen de twee Memorials staan twee beelden die een officier en een zeeman voorstellen, met de tekst: "The twenty-four thousand of the merchant navy and fishing fleets whose names are honoured on the walls of this garden gave their lives for their country and have no grave but the sea."

The Tower Hill Memorial ligt vlakbij de Tower of London en is open voor bezoekers van 08.00 uur tot een half uur voor zonsondergang.

Bron: CWGC (Commonwealth War Graves Commission)

Bram Grisnigt

VETERANENDAG IN DEN HAAG 30 JUNI 2012

In de Schakel van april 2012 is reeds uitvoerig toegelicht betreffende het defilé op de Veteranendag, waarnaar kortheidshalve moge worden verwezen. Aangezien wij de drie voorgaande jaren als Detachement SSV, w.o. Engelandvaarders plaats moesten nemen in moeilijk toegankelijke voertuigen, werd op mijn verzoek als Detachement Commandant door de coördinator Veteranendag A. van Breejen drie jeeps ter beschikking gesteld en twee motorrijders voorop en dat deze helemaal vooraan zouden rijden. In de eerste jeep zaten drie Engelandvaarders plus ons vaandel, in de twee volgende jeeps vijf leden van SSV-organisaties.

Onderweg aan het begin van de Kneuterdijk, werd de eerste jeep door de NOS aangehouden en geïnterviewd, waarop ik toelichtte dat wij

ieder jaar in Wageningen op 5 mei voor Prins Bernhard defileerden en thans met genoeg voor zijn kleinzoon, Z.K.H. Willem Alexander. Tijdens het defilé werd met applaus door het grote publiek gereageerd op ons vooropgaande bord en het Engelandvaardersvaandel. Kortom een groot succes!

Op het Malieveld, waar het defilé begonnen en beëindigd werd, wachtte ons een voortreffelijke rijstmaaltijd en troffen wij goede Engelandvaardersvrienden, die op de eretribune alles hadden gezien. Toen na afloop de coördinator Veteranendag informeerde of wij tevreden waren met onze plaats in het defilé en of wij het volgende jaar weer mee zouden doen, kreeg hij als antwoord dat wij, gezien onze leeftijd, dat ook zeker hoopten. Met plezier wordt teruggekeken op een zeer geslaagde Veteranendag.

Jan Bakker

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 50 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

d'Aulnis de Bourouill R.M.W.O, Baron P.L.	Den Haag
Brandes, E.A.	Amerika
Juriaanse, E.	Zuid Afrika
Kleijn, K.B.	Den Haag

Verhuisd:

Ammerlaan, A.N.	Flat 31 Brunel Court Mount Road	
	Wombourne WV5 9EU	Engeland

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal	Oranje Nassaulaan 52
	3708 GE Zeist
	Telefoon 030 - 692 27 92
	E-mail: staalgj@gmail.com

vfonds
investeert in vrede

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.engelandvaarders1940-1945.nl